ΟΙ ΘΡΥΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

"Η ΣΟΝΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ,,

('Η ζωὴ καὶ τὸ ἔργον ἑνὸς ἐξόχου μουσουργοῦ.— Μιὰ νύχτα, σ' ἕνα κελλί.— «Μπράβο, Ἐωσφόρε !...».— Ἡ συγχορδία τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου.— Ὅπου μαλακώνει ἡ καρδία τοῦ Ἐπισκόπου).

Μιὰ ἀπὸ τὶς ὡραιότερες συνθέσεις ποὺ μᾶς ἐκληροδότησε ἡ μουσικὴ τέχνη τοῦ 17ου αἰῶνος εἶνε ἡ «Σονάτα τοῦ Διαβόλου». Ἴσως δὲν ὑπάρχει φιλόμουσος ποὺ νὰ μὴν ξέρῃ τὸ σπάνιο αὐτὸ μαργαριτάρι τῆς κλασικῆς μουσικῆς. Συνθέτης του εἶνε ὁ Ἰωσὴφ Ταρτίνη, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους βιολιστὰς τῆς Ἰταλίας καὶ ἱδρυτὴς τῆς λαμπρῆς ἐκείνης Σχολῆς τοῦ Παταβία ποὺ ἔβγαλε τόσους διασήμους καλλιτέχνας.

Ὁ Ταρτίνη γεννήθηκε στὸ Πιράνο τῷ 1692, ἐσπούδασε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ Λύκειον τοῦ Κάπο ντ' Ἴστρια καὶ ἔπειτα ἐνεγράφη στὸ Πανεπιστήμιο, γιὰ νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ γρήγορα καὶ παραδοθῇ στὴ μουσική. Νέος καὶ ἐρωτευμένος, ἐνυμφεύθη κρυφὰ μιὰ συγγενῆ τοῦ Ἐπισκόπου Πατραβίου, ὁ ὁποῖος τὸν κατήγγειλε ἐπὶ ἀπαγωγῇ καὶ ἀπάτῃ, τὸν κατεδίωξε καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ ζητήσῃ ἄσυλο εἰς ἕνα μοναστῆρι τῆς πόλεως. Ὁ σκευοφύλαξ τοῦ μοναστηρίου, θεῖος του ἐκ μητρός, ἐδέχθη νὰ τὸν κρύψῃ ἕως ὅτου περάσῃ ἡ τρικυμία καὶ μαλακώσῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἰσχυρὰ προσωπικότης τῆς ἐποχῆς.

Τὸν καιρὸ ποῦ βρισκότανε στὸ Μοναστῆρι ὁ Ταρτίνη, εἶδε μιὰ νύχτα τὸ φτωχικό του κελλὶ νὰ λάμπῃ ἀπὸ φῶτα πράσινα καὶ κόκκινα. Δυνατὴ μυρωδιὰ θειαφιοῦ ἐχύθηκε παντοῦ, κ' ἕνας παράδοξος κρότος ἀκούσθηκε πρὸς τ' κάτω μέρος τοῦ κρεββατιοῦ. Φανταστῆτε τὴν ἔκπληξι τοῦ μουσικοῦ, ὅταν εἶδε μπροστά του τὸ Σατανᾶ αὐτοπρόσωπο, μὲ μαλλιὰ σὰν τράγος, μὲ κέρατα, μὲ τὸ περιπαικτικὸ χαμόγελο στὰ χείλη νὰ κα-θεται μὲ τὰ πόδια σταυρωμένα ἐπάνω στὸ κρεββάτι ! Κόκκαλο ἔμεινε ὁ Ταρτίνη. Δὲν ἐτολμοῦσε νὰ κινηθῇ, νὰ βγάλῃ μιλιά, ν' ἀναπνεύσῃ Ὁ Βασιλιᾶς τῶν δαιμόνων, ἐπῆρε ἄλλο χαμόγελο γλυκύτερο, ἐπῆρε στὰ χέρια του τὸ βιολι τοῦ Ταρτίνη καὶ ἔσυρε τὸ δοξάρι. Νότες παράδοξες, ἀλλόκοτες ἁρμονίες ἐτάραξαν τὸν ἀέρα τοῦ κελλιοῦ.

Μαέστρο, εἶπε, βλέπετε ἂν ὠφελήθηκα ἀπὸ τὰ μαθήματά σας !

Καὶ ὁ Διάβολος ἄρχισε νὰ ἐκτελῇ μὲ ἔξοχη τέχνη τὰ πιὸ ἀγαπημένα κομμάτια τοῦ μουσικοῦ. Ὁ Ταρτίνη ἐπῆρε σιγὰ-σιγὰ θάρρος καὶ στήλωσε προσεκτικώτερο τὸ αὐτί του. Ποτὲ ἄλλοτε τὰ ἔργα του δὲν τοῦ εἶχαν φανεῖ ὡραιότερα. Οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν τὰ εἶχε παίξει τόσο στὴν ἐντέλεια.

— Μπράβο, Ἐωσφόρε! ἐφώναξε μόλις ἔπαψε ὁ Σατανᾶς.Μπράβο Ἐωσφόρε ! Θὰ μὲ κάνῃς περήφανο καὶ ζηλιάρη...Περήφανο γιὰ τὰ ἔργα μου, ζηλιάρη γιὰ τὴν ὑπεροχή σου στὴν ἐκτέλεσι. Θ' ἀποκτήσω δηλαδὴ δύο ρυπαρὰ ἐλαττώματα ποὺ ὀδηγοῦν τὶς ψυχὲς κατ' εὐθεῖαν στὸ βασίλειό σου...Θὰ ἤτουν ὅμως συνάμα καὶ καλὸς Διάβολος ἂν μοῦ ἔπαιζες καὶ μιὰ δική σου σύνθεσι. Στηχηματίζω ὅτι εὐχαρίστως θὰ δεχότανε κανεὶς νὰ πάῃ στὴν Κόλασι, ἀρκεῖ ν' ἄκουγε ἕνα δικό σου κομμάτι !

— Μαέστρο, θὰ ἰδῆτε ὅτι τίποτε δὲν μπορῶ νὰ σὰς ἀρνηθῶ.

Καὶ ὁ Διάβολος ἄρχισε. Τὸ δοξάρι ἔτρεχε ὑπὸ τὰ εὐκίνητα δάκτυλα του καὶ οἱ χορδὲς τοῦ παλιοῦ βιολιοῦ, ποῦ ἦταν ἀπὸ μαῦρο ξύλο, ἔψαλλαν, ἐγελοῦσαν, ἔκλαιγαν ἢ ἐσπάραζαν σὰν ψυχὴ κολασμένη.

Θλιβερὲς μελωδίες, γοργές, ἀπότομες, καταρράχτης ἤχων, τρίλλια σαρκαστικὰ σὰν καγχασμοὶ δαιμόνων συνενοοῦντο σ' ἕνα ἐξαίσιον σύνολο. Ἦταν μιὰ παράδοξη ἔκφρασι παραπόνων, ἐρωτικῶν στεναγμῶν καὶ ἀνθρωπίνης ἀπελπισίας. Ἦταν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ὀδύνη τῆς ἀνθρωπότητος.

Στὴν ἐκτέλεσι τῶν πρωτακούστων τούτων τόνων μὲ οἴστρο ἀληθινὰ διαβολικό, Ταρτίνη ἐσηκώθη. Τὰ μάτια του ἀστραφταν, τὸ στόμα του ἦταν μισανοιχτό. Ἐνῷ δὲ ἀντηχοῦσαν οἱ τελευταῖες νότες, ὁ Ταρτίνη ὥρμησε πρὸς τοῦ Σατανᾶ ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ἐκείνη μυρουδιὰ θειαφιοῦ δυνατώτερη ἀπὸ πρῶτα ἔπνιξε τὸν λάρυγγά του, τὸ φῶς ἔσβυσε καὶ ὁ Ἐωσφόρος ἔγινε ἀφαντος !...

Ὁ Ταρτίνη ἔμεινε μόνος στὸ κελλί του, μὲ τὸ βιολὶ στὰ πόδια του, ἐνῷ ἡ ἀλλόκοτη μουσικὴ ἀντηχοῦσε ἀκόμη στ' αὐτιά του. Ἐπῆρε τὸ ὄργανο κ' ἐπροσπάθησε νὰ συναρμόσῃ τὴ μουσικὴ ἀπὸ μνήμης...

Ἡ ἡμέρα τὸν εὑρῆκε ἔτσι, καταγινόμενον ὁλόψυχα στὸ ἔργο...

Τὴν ἄλλη μέρα ἐκτελοῦσε μπροστὰ στοὺς ξετρελλαμένους μαθητάς του τὴ «Σονάτα τοῦ Διαβόλου». Καὶ ὅταν ἔπαψαν οἱ φωνὲς τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὁ Ταρτίνης εἶπε :

— Τί θὰ λέγατε, ἂν ἀκούγατε νὰ παίζεται ἡ «Σονάτα τοῦ Διαβόλου» ἀπὸ τὸν συνθέτη της;

***

Ἐν τούτοις ὁ Ταρτίνη ἐφοβόταν πάντοτε τὸν Ἐπίσκοπο. Ἕνα γεγονὸς ὅμως ἀπροσδόκητο ἔβαλε τέλος στοὺς φόβους του καὶ τοῦ ἔδωσε πάλι τὴν ἐλευθερία του. Μιὰ μέρα ὁ Ταρτίνη ἐκτελοῦσε μιὰ θρησκευτικὴ συμφωνία στὸ παρεκκλῆσι τοῦ Μοναστηριοῦ, ὅταν ἄξαφνα ρεῦμα ἀνέμου μετεκίνησε τοὺς μπερντέδες πίσω ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦτο κρυμμένος. Ἀπὸ τὸ ἀπέναντι παράθυρο τὸν εἶδε κάποιος ποὺ τὸν ἐγνώριζε, καὶ ἔτσι ἔγεινε γνωστὸ σὲ ὅλους τὸ μυστικὸ καταφύγιό του. Ἀλλ' ὡς στὴν ἡμέρα ἐκείνη εἶχαν περάσει δυὸ ὁλόκληρα χρόνια καὶ ὁ Ἐπίσκοπος εἶχε μετριάσει τὸ θυμό του. Δὲν ἐπιθυμοῦσε πιὰ τὸ θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴ μετάνοιά του καὶ γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὸ σκάνδαλο εὐλόγησε καὶ αὐτὸς τὸ ἀγαπημένο ζευγάρι. Ἔτσι ὁ Ἰωσὴφ Ταρτίνη μπόρεσε νὰ πάρῃ τὴ γυναικοῦλα του καὶ νὰ πᾶνε στὴ Βενετία, ὅπου ἦτο τὸ κέντρο τῆς Ἰταλικῆς μουσικῆς καὶ ὅπου ἐθριάμβευσε.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΑΓΟΡΑ

Ὁ λυκειάρχης,καὶ ἱστορικὸς κ. Ἰάκωβος Δραγάτσης μᾶς ἀπέστειλε τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν σχετικῶς μὲ ὅσα ἔγραψε στὸ προηγούμενον φύλλον περὶ τῆς Π.καὶ Ν.Ἀγορᾶς ὁ συνεργάτης μας Ἱστοριοδίφης.Δημοσιεύομεν εὐχαρίστως τὴν ἐπιστολὴν τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ.

Φίλε κ. Διευθυντά,

Εἰς τὸ τεῦχος τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος τοῦ «Μπουκέτου» ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ὑπογραφομένου «Ἱστοριοδίφου» σημείωμα περὶ τῆς Παληᾶς ἀγορᾶς, ἐν τῷ ὁποίῳ παρετήρησα ἀνακριβείας τινός, τὰς ὁποίας σημειῶ ἐνταῦθα πρὸς ἐπανόρθωσιν.

Ἀναγράφεται ὅτι ἡ παλαιὰ ἀγορὰ ἐκτίσθη εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ποικίλης στοᾶς. Δὲν ἦτο ἐκεῖ ἡ Ποικίλη Στοά. Ἐκεῖ ἦτο ἡ καλουμένη Βιβλιοθήκη τοῦ Ἀδριανοῦ, ἧς τὰ ὅρια εἶνε γνωστότατα καὶ πρὸς τὴν ὁδὸν Αἰόλου καὶ κατὰ τὸν Παλαιὸν Στρατῶνα, ἔνθα καὶ στοά τις ταύτης σώζεται.

Κατωτέρω σημειοῦται : «*Λίγο ἀργότερα ἡ ἀγορὰ μετεφέρετο στὸ σημερινὸ Δημοτικὸ κτίριο ποῦ ἦσαν ἄλλοτε τὰ Πυθαράδικα*» (γρ. *Πυθαράδικα*). Ἐκεῖ ὅπου ἐκτίσθη ἡ νέα ἀγορὰ πᾶν ἄλλο ἦτο ἢ τὰ Πυθαράδικα. Ἐκεῖ ἦτο ἓν μέγα τετράγωνον ἄνοιγμα ἀντίκρυ εἰς τὸ ἀνάλογόν του, τὸ πρὸ τοῦ Βαρβακείου, οὗ ἤμεθα μαθηταί, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσήρχετό τις καὶ διάτινος στοᾶς ὑποστέγου ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου σωζομένης καὶ νῦν παρὰ τὸ Παντοπωλεῖον Θανοπούλου. Κατὰ τὴν νοτίαν πλευρὰν τῆς τετραγώνου ταύτης πλατείας ὑπῆρχον στοαὶ καὶ μαγαζεῖα ὑπὸ τὴν οἰκίαν Μ.Καλλιφρονᾶ,ἡ δὲ πλατεία αὐτὴ ἐχρησίμευεν ὡς ἀμαξοστάσιον ἐφ' ἱκανόν.

Τὰ Πιθαράδικα ἦσαν ἡ συνοικία ἡ ἐντεῦθεν τοῦ ρεύματος τοῦ πρὸ τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως, ὅπου εἶχον συγκεντρωθῆ τὰ ἀγγειοπλασεῖα μετὰ τῶν κατοικιῶν τῶν Σιφνίων τὸ πρῶτον εἶτα δὲ καὶ τῶν Κυθνίων ἀγγειοπλαστῶν καὶ ἦτο τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς πόλεως πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἐπὶ μακρόν, πᾶν ἄλλο δὲ ἢ διὰ κατασκευὴν ἀγορᾶς ἐκεῖ ἔξω ἠδύνατο νὰ γείνῃ φροντίς.

Πρόθυμος Ἰακ. Χ. Δραγάτσης

Η ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑ

Θέλετε νὰ μάθετε γιατὶ ἡ Καπνικαρέα ὠνομάσθηκε ἔτσι ;

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι κάποτε οἱ Τοῦρκοι θέλησαν νὰ τὴν κάψουν, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία δὲν ἐπῆρε φωτιά, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ μόνον «ἐκαπνίσθηκε».

Ἀλλ' ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ὑπῆρχε συνήθεια νὰ ὀνομάζωνται οἱ ἐκκλησίες μ' ἕνα ὄνομα ποὺ εἶχε σχέση μὲ τὸν ἰδιοκτήτην ἢ σχετικὸ μὲ ἄλλη ἀφορμή. Ἔτσι ὑπῆρχαν οἱ ἐκκλησίες Ἅγιος Νικόλαος,Καλογριώνης, Παναγία τὸ καντήλι, Παναγία τοῦ Ροδακιοῦ, κλπ., καὶ τώρα ἀκόμα πολλὲς ἐκκλησίες, ὅπως ὁ Ἅγιος Νικόλαος Ραγκαβᾶς, ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Κουρκούρης, Παναγία ἡ Βλασσαροῦ, Παναγία ἡ Ρόμβη, κλπ. Πιθανὸν λοιπόν, ἀπὸ κάποιον ἰδιοκτήτην Καπνικάρη, νὰ βγῆκε ἡ Καπνικαρέα. Πιθανώτερη ὅμως εἶνε ἡ πρώτη ἐξήγησις. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ κατάληξις —έα, χωρὶς συνίζησιν φωνηέντων στὴν προφορά, εἶνε ἡ συνηθισμένη ἀθηναϊκή.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ»

Συνεχίζεται ἡ ἀποστολὴ τοῦ Β'. τόμου τῶν «Περιπετειῶν τοῦ Ἀρθούρου Γόρδωνος Πύμ» τοῦ Πόε καὶ παραθέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν εἰς οὓς ἀπεστάλη οὗτος.

Ὅλγαν Ξανθοπούλου, Ἄγγ. Οἰκονόμου, Δ. Οἰκονομόπουλον, Ι. Παπαβασιλείου, Νίτσαν Παπαδοπούλου, Ἀλ. Πέγναν, Νικ Παναγιωτόπουλον,Δ. Παντίδην, Κ. Ἀπκακυριακοῦ, Γεώργιον Πανταζῆν, Θωμὰν Πέτρου, Ἐλ. Ἠερσίδην Ν. Παπανδρέου, Χ. Παϊδούσην, Φάνην Πηλιόπουλου, Κ. Παλαιολόγου, Ἀλ. Πολίτην, Νίτσαν Παπαγεωργακοπούλου, Δημ.Πάστραν, Κ. Πιτσιὰν, Δ. Παπαδόπουλον, Π. Σουμίλαν, Νικ. Σαμλῆν, Γ. Στιλίγκαν, Φ. Σταυρίδην, Ἐπαμ. Σκαμάγκαν, Κ. Σαρίκαν, Ἰουλίαν Σασαγιάννη, Στύλλογον Κων καὶ Δων. Στεφ. Σαρούφην, Κ. Σουρίαν. Δ. Τραπουτσόπουλον. Εὐάγγελον Τσελέπην, Χ. Τσαλπατοῦρον, Ἰω. Τερτσίνην, Κ. Τσιρώνην, Ἐμμ. Τσιμηδόπουλον, Λάμπρον Τζαβέλλαν, Κλέωνα Τικόπουλον, Στέφ.Φαμπέρ,Εὐάγγελίαν Φραγκάκη, Π.Φούσκαν, Ξενούλαν Φωκᾶ, Γ. Φωτεινάκον, Κ. Φουρτούνην, Στέφ. Χατζηκυριάκου, Κ. Χρυσοχοΐδην, Ἄνναν Χατζηιωσῆ, Κ. Χασιρτζόγλου, Λευκὴν Χάλαρη.